UCHWAŁA NR XXXII/198/26
RADY MIEJSKIEJ W OSIEKU

z dnia 27 października 2026 r.

w sprawie ustanowienia pomnika przyrody nieożywionej – głaz narzutowy, na terenie miejscowości Ossala, Gmina Osiek

Na podstawie art. 7 ust.1 pkt 1 i art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2026 r. poz. 662; zm.: Dz. U. z 2023 r. poz. 1688 oraz z 2026 r. poz. 912) oraz art. 44 ust. 1, ust. 2, ust 3a, art. 45 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j. Dz. U. z 2026 r. poz. 13; zm.: Dz. U. z 2025 r. poz. 1673 oraz z 2026 r. poz. 426, poz. 737 i poz. 912.) po uzgodnieniu z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Kielcach, uchwala się, co następuje:

§ 1. 1. Ustanawia się pomnikiem przyrody nieożywionej – głaz narzutowy o wymiarach: wysokość 80 cm oraz obwód 420 cm, położony w miejscowości Ossala, znajdujący się na terenie działki o numerze ewidencyjnym 1449, obręb 0010 Ossala, stanowiącej własność Gminy Osiek, zwany dalej „pomnikiem przyrody".

2. Współrzędne geograficzne umiejscowienia pomnika przyrody są następujące: 50°29'02.2" N, 21°22'44.6" E

3. Położenie pomnika przyrody, o którym mowa w ust. 1 określa załącznik nr 1 do niniejszej uchwały.

4. Nadaje się pomnikowi przyrody, o którym mowa w ust. 1 nazwę – „Głaz im. Adama Bienia".

§ 2. Szczególnym celem ochrony pomnika przyrody jest ochrona tworu przyrody nieożywionej, charakteryzującej się wyjątkowymi walorami przyrodniczymi i krajobrazowymi, naukowymi oraz historycznymi, a także cechami osobniczymi, takimi jak wiek i rozmiar.

§ 3. W stosunku do pomnika przyrody nieożywionej, o którym mowa w § 1, wprowadza się następujące zakazy:

1) niszczenia, uszkadzania lub przekształcania obiektu lub obszaru,

2) uszkadzania i zanieczyszczania gleby,

3) umieszczania tablic reklamowych.

§ 4. Nadzór nad pomnikiem przyrody sprawuje Burmistrz Miasta i Gminy Osiek.

§ 5. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta i Gminy Osiek.

§ 6. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia jej ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Świętokrzyskiego.

Przewodniczący Rady
Miejskiej w Osieku

Piotr Baran

Załącznik do uchwały nr XXXII/198/26
Rady Miejskiej w Osieku
z dnia 27 października 2026 r.

Położenie głazu narzutowego

UZASADNIENIE

Zgodnie z art. 4 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j. Dz. U. z 2026 r. poz. 13; zm.: Dz. U. z 2025 r. poz. 1673 oraz z 2026 r. poz. 426, poz. 737 i poz. 912.), przyroda, jako dziedzictwo i bogactwo narodowe, podlega szczególnej ochronie ze strony organów administracji publicznej oraz całego społeczeństwa.

Zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 6 ustawy o ochronie przyrody, jedną z form ochrony przyrody są pomniki przyrody. W myśl art. 40 ww. ustawy, pomnikami przyrody definiuje się „pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głazy narzutowe oraz jaskinie."

Na podstawie art. 44 ustawy ustanowienie pomnika przyrody następuje w drodze uchwały rady gminy, w której określa się nazwę, położenie, sprawującego nadzór, cele ochrony, zakres czynnej ochrony oraz zakazy – wybrane spośród tych wymienionych w art. 45 ust. 1. Projekt uchwały został uzgodniony z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Kielcach.

Wniosek o ustanowienie pomnika przyrody złożyła grupa *Natura_staszowskie* wraz z lokalną społecznością. Wnioskodawcy zaproponowali ustanowienie pomnikiem przyrody nieożywionej głazu narzutowego zlokalizowanego w miejscowości Ossala, na terenie przed Publiczną Szkołą Podstawową im. Heleny i Józefa Świątyńskich w Ossali, na działce ewidencyjnej nr 1449, stanowiącej własność Gminy Osiek. Zaproponowana nazwa pomnika – „Głaz im. Adama Bienia" – nawiązuje do postaci Adama Bienia, działacza politycznego II Rzeczypospolitej, ministra w rządzie RP po II wojnie światowej, sądzonego w tzw. „procesie szesnastu".

Zgodnie z opisem (stanowiącym załącznik nr 1 do wniosku nr PP/01/26_OS, opracowanym przez prof. UJK dr hab. Marię Górską-Zabielską oraz Zbigniewa Walenciaka) obiekt jest głazem narzutowym rodzaju granitognejs, stanowiącym skałę przejściową pomiędzy skałą magmową – granitem, a produktem metamorfizacji – gnejsem.

Głaz ma wymiary: 1,50 m długości, 1,00 m szerokości i 0,80 m wysokości, przy obwodzie wynoszącym około 4,20 m. Jego objętość oszacowano na około 0,63 m³, natomiast masę na około 1,73 tony.

Pod względem geologicznym głaz posiada znaczenie poznawcze. Jego orientacyjny wiek związany z konsolidacją magmy i powstaniem granitu określany jest na około 1,7–1,5 mld lat. W późniejszych procesach geologicznych skała ulegała przeobrażeniom metamorficznym, prowadzącym do powstania struktury granitognejsowej.

Głaz pochodzi ze Skandynawii, z obszaru tarczy bałtyckiej, a na teren obecnej gminy Osiek został przytransportowany przez lądolód skandynawski podczas zlodowacenia san II, około 480–420 tys. lat temu, w obrębie kompleksu zlodowaceń południowopolskich. Tym samym stanowi naturalne świadectwo procesów geologicznych, które kształtowały obszar obecnej Polski południowo-wschodniej.

Na szczególną uwagę zasługuje również forma głazu. Obiekt wykazuje słabe obtoczenie i posiada w swojej sylwetce ostro zakończone krawędzie. Jest ponadto skolonizowany epilitami listkowatymi, co – zgodnie z opisem specjalistycznym – wskazuje na umiarkowany poziom czystości powietrza.

Głaz został odkopany w 2018 r. przez mieszkańca miejscowości Ossala, na użytkowanym rolniczo terenie, a następnie przetransportowany do obecnej lokalizacji przed szkołą podstawową. Obiekt znajduje się obecnie w miejscu dostępnym dla mieszkańców i społeczności lokalnej, pełniąc również funkcję edukacyjną i krajobrazową.

Istotnym elementem przemawiającym za objęciem głazu ochroną jest również jego znaczenie historyczne i kulturowe. Nadanie obiektowi imienia Adama Bienia pozwala połączyć walory przyrodnicze i geologiczne głazu z pamięcią o osobie związanej z historią Polski. Adam Bień był ministrem w rządzie Rzeczypospolitej Polskiej po II wojnie światowej oraz jednym z szesnastu przywódców Polskiego Państwa Podziemnego sądzonych w Moskwie w 1945 r. w tzw. „procesie szesnastu". Zmarł w 1998 r.

Ustanowienie głazu narzutowego „Głaz im. Adama Bienia" pomnikiem przyrody przyczyni się w szczególności do:

– zachowania cennego świadka procesów geologicznych związanych z działalnością lądolodu skandynawskiego;

– ochrony i popularyzacji georóżnorodności Gminy Osiek;

– zachowania obiektu o walorach naukowych i poznawczych;
– podkreślenia walorów historycznych i kulturowych miejscowości Ossala;
– upamiętnienia postaci Adama Bienia i zwiększenia wiedzy o historii Polski;
– wzmacniania tożsamości lokalnej mieszkańców;
– popularyzacji wiedzy geologicznej, przyrodniczej i historycznej wśród dzieci i młodzieży;
– zwiększenia świadomości ekologicznej mieszkańców oraz kształtowania szacunku do dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego.

Mając na uwadze wyjątkowe walory geologiczne, przyrodnicze, poznawcze, krajobrazowe, historyczne i kulturowe przedmiotowego głazu, jego indywidualne cechy oraz znaczenie dla lokalnej społeczności, ustanowienie głazu narzutowego „Głaz im. Adama Bienia" pomnikiem przyrody jest w pełni zasadne.